

Slutreplik:

Okej då – låt rökarna hänga kvar

■ Min blänkare i Läkartidningen 12/2007 (sidan 964) om professorn i pediatrik Adolf Lichtenstein (AL), avmålad i vit rock hållande en tjock cigarr, har lett till en ström av insändare och brev, mest med ytterligare berättelser om »rökporträtt« och läkares rökterror.

Jag beklagar först uppriktigt om jag sårat ALs dotter Annika Lichtenstein Elmgren (ALE) som jag haft ett gott (Sida-)samarbete med. ALE var, som jag skriver, »en utmärkt representant för skrälet« (det pediatrikska), och det var ju så, vilket flera skribenter påpekar, att cigarrökande på denna sociala nivå var accepterat även i sjukhusmiljön. Märkligt nog!

»Tidsandan var sådan« – men hur kunde det egentligen komma sig att (som ALE skriver) »många konstnärer ... gärna avbildade sina modeller med något som var signifikativt för just den personen« (t ex cigarren – men fanns det inget mera läkarsignifikativt?).

»Tidsandan« var förvisso sådan, men man förfäras icke desto mindre över hur representanter för vårt skrä har betett sig.

Kollegan Heribert Kaltenbrunner berättar i brev följande;

»Överläkaren inledde morgonronden med att tända en cigarr. Innan han beträdde den första sjuksalen stod redan ett biträde med ett stort askfat och väntade, överläkaren lade cigarren på askfatet för att ta den igen på väg till nästa rum. Nu gällde det: biträdet sprang som Jehu till nästa dörr, beredd med askfatet när han kom och deponerade sin cigarr.«

Och så fortsatte det hela rondan ... Det var ju gott att han inte rökte inne på salarna!

Men det hade nog inte accepterats om vaktmästaren gått runt med en cigarr i korridorerna.

Eller som Bo Norberg skriver: »... den store kirurgen droppade steril aska i operationssåret.«

Men det var inte bara en svensk företeelse. På barnsjukhuset i Addis Abeba, där jag tjänstgjorde, rökte en indisk anestesikollega medan han sövde under operationen ...

Konklusion: En tidstypisk gestaltning som bör få hänga i fred. (Foto: Jan Lind)

Vi fick besök av ett antal kubanska kolleger – de rökte enligt sin tradition sina »Havanna« hela rondan igenom, en doft som satt i i ett par veckor!

På WHO i Genève har jag genomlidit ett stort antal helldagsmöten i cigarrångor. Men nu är det slut! Hela WHO är »non-smoking«. Så här kan man fortsätta med kasuistik.

Nu är det ju en sak att erinra om att många läkare var dåliga förebilder, och en annan att föreviga dessa.

Det skulle säkert förlöjliga institutioner och kränka eventuella släktingar om man med »några välriktade penseldrag« målade över och därmed avväpnade cigarren – i det av Fredrik von Feilitzen citerade fallet på egen begäran av den framstående industrimannen och diplomaten när denne engagerade sig i Frälsningsarmén!

Då kan det ske som hände på ett berömt Hiltonhotell i Rabat i Marocko som jag besökte. En rik men mycket pryd amerikanska hade låtit avmåla i kolossalformat sin stilige rashäst att pryda hotellets matsal med. Hon blev dock mycket upprörd när hon blev varse att man kunde se hästens helt normala hanliga genitalia. Hon gav order om att måla över – och där hängde nu den »könsneutrala« hästen mer berömd och beskattad än allt annat på det lyxiga hotellet.

Tempora mutantur, nos et mutamur in illis – tiderna förändras och vi med dem.

Vid närmare eftertanke måste vi nog trots allt inse att cigarrporträtten representerar en svunnen tid som vi nog inte vill ha tillbaka. De får representera historia.

Så – låt dem hänga kvar!

Yngve Hofvander

professor, tidigare chef, internationell barnhälsovård, Uppsala universitet
yngve.hofvander@kbh.uu.se

Tidigare inlägg: nr 12 (sidan 964), 14–15 (sidorna 1165, 1166), 16 (sidan 1252), 17 (sidorna 1341, 1344).

Gapa och säg »a«!

Foto: IBL

Duktig patient ...

■ – Gapa och säg »a«!

Varför säger jag så vid undersökning för friskintyg? Måste man kunna gapa och säga »a« för att köra lastbil?

Ingen har undrat. Tusentals friskintyg har jag skrivit under mer än fyra decennier. Men alla har gapat och sagt »a«.

Efter avslutade undersökningar frågade jag den gångna veckan fem konsekutiva besökare om de förstod mitt intresse för munhålan.

– Ingen susning, men läkare brukar säga så, och »a« kommer före »b«, svarade yrkespiloten X.

– Trasiga tänder kan smärta vid lågt kabintryck, svarade yrkespiloten Z, sakkunnigt.

– Ingen aning. Halsmandlarna? Tungan? svarade lastbilsföraren.

– Vet inte, svarade den unga kvinnan, som adopterat tre barn och nu adopterar ett fjärde(!).

– Nej, varför gör du det? undrade hennes make.

Så oskyldiga människor är, tänkte jag. Alla hade de varit med om flera läkarundersökningar för friskintyg. Jag gav dem alla chansen att tänka en gång till. Men ingen kom på mina randiga skäl till att jag använder mitt luktsinne:

– Gammal fylla? Färsk dito? och till att jag också granskar tänderna: – Osanerad karies som tecken på missbruk?

Kanske detta inte är vetenskap. Men beprövad erfarenhet, som jag vill föra vidare till unga kolleger.

Leo Hassler, 67

privatläkare, Luleå
leo.hassler@doktorena-hassler.se